

ด่วนที่สุด

ที่ มท ๐๘๙๑.๓/ว ๙๑๓

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น
ถนนนครราชสีมา เขตดุสิต กทม. ๑๐๓๐๐

๒ เมษายน ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความร่วมมือป้องกันโรคที่เกิดในฤดูร้อน

เรียน ผู้ว่าราชการจังหวัด ทุกจังหวัด

- สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. สำเนาหนังสือกระทรวงสาธารณสุข ที่ สธ ๐๔๒๒๒/๙๕๖ ลงวันที่ ๑๘ มีนาคม ๒๕๕๖ จำนวน ๑ ชุด
๒. ประกาศกรมควบคุมโรค ลงวันที่ ๒๐ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เรื่อง การป้องกันโรคที่เกิดในฤดูร้อน
จำนวน ๑ ชุด

ด้วยกระทรวงสาธารณสุขขอความร่วมมือกระทรวงมหาดไทย แจ้งหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ดำเนินการตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมการระบาดของอหิวาตกโรคและโรคอุจจาระร่วงในภาวะภัยแล้งสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๑

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น พิจารณาแล้ว เพื่อเป็นการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมโรคที่เกิดในฤดูร้อน รวมถึงการป้องกันการระบาดของอหิวาตกโรคที่จะส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ประเทศไทย จึงขอความร่วมมือจังหวัดแจ้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเตรียมการป้องกันโรคที่เกิดในฤดูร้อน รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย ๒ ทั้งนี้สามารถขอรับการสนับสนุนด้านวิชาการและวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็น ได้จากหน่วยงานของกระทรวงสาธารณสุขในระดับพื้นที่ และสามารถศึกษารายละเอียดได้ที่เว็บไซต์กรมควบคุมโรค www.ddc.moph.go.th หรือสอบถามรายละเอียดได้ที่สำนักโรคติดต่อทั่วไป โทรศัพท์ ๐-๒๕๕๐-๓๑๕๐

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการ

ขอแสดงความนับถือ

(นายโชคชัย เดชอมรธัญ)

รองอธิบดี รักษาราชการแทน

อธิบดีกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น

สำนักส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการมีส่วนร่วม
ส่วนส่งเสริมการจัดการด้านสาธารณสุขและสวัสดิการสังคม
โทรศัพท์/โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๙๐๐๐ ต่อ ๔๑๓๒-๓

“ดำรงธรรมนำไทยใสสะอาด”

56

ศบ. สส.
4-096
รับ 27 มี.ค. 2556

สำนักงานรัฐมนตรี
รับที่ 2715
วันที่ 26 มี.ค. 2556
เวลา
กระทรวงมหาดไทย

ที่ สธ ๐๔๒๒.๒/๕๕๖

กระทรวงสาธารณสุข
ถนนติวานนท์ จังหวัดนนทบุรี ๑๑๐๐๐
ของกลาง สำนักปลัดกระทรวงมหาดไทย
วันที่ 27 มี.ค. 2556
เลขที่ 12469
เวลา

๑๗ มีนาคม ๒๕๕๖

เรื่อง ขอความร่วมมือในการป้องกันการระบาดของอหิวาตกโรคในช่วงการเกิดภัยแล้ง
เรียน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย

สิ่งที่ส่งมาด้วย แนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมการระบาดของอหิวาตกโรคและโรคอุจจาระร่วง
ในภาวะภัยแล้งสำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน ๑ ชุด

เนื่องจากการคาดการณ์ปี ๒๕๕๖ นี้ เป็นปีที่เข้าสู่ช่วงการระบาดของอหิวาตกโรค รวมถึง
การเกิดภาวะภัยแล้งทั่วประเทศ จากสภาพความแห้งแล้ง ทำให้มีความเสี่ยงเกิดปัญหาสุขภาพอนามัยของ
ประชาชน จะส่งผลให้เพิ่มโอกาสเกิดการระบาดของอหิวาตกโรค เนื่องจากการดูแลความสะอาดทำได้ไม่ดี
เพราะขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภคที่สะอาด

กระทรวงสาธารณสุข ขอเรียนว่าการเฝ้าระวังป้องกันและควบคุมอหิวาตกโรคนั้น
มีความสำคัญมาก เนื่องจากเมื่อเกิดการระบาดของอหิวาตกโรคแล้วจะส่งผลถึงภาพลักษณ์ของประเทศไทย
กระทบต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ดังนั้น เพื่อให้มีการเตรียมการในการเฝ้าระวังและป้องกันอหิวาตกโรค
เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตามแนวทางการดำเนินงานป้องกันและควบคุมการระบาดของอหิวาตกโรคและ
โรคอุจจาระร่วงในภาวะภัยแล้ง จึงขอความร่วมมือท่านได้โปรดแจ้งให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ
ตามแนวทางดังกล่าว รายละเอียดตามสิ่งที่ส่งมาด้วย โดยกระทรวงสาธารณสุข ยินดีให้ความสนับสนุนด้าน
วิชาการในการปฏิบัติการ และวัสดุอุปกรณ์ที่จำเป็นเพิ่มเติมเพื่อให้สามารถดำเนินการป้องกันและควบคุมโรค
ได้อย่างเต็มที่

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นสมควรต่อไปด้วย จะเป็นพระคุณ

2089A
27 มี.ค. 2556

ขอแสดงความนับถือ

Wong Suan

(นายประดิษฐ์ สีนชวนรงค์)
รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข

กรมศส. 2628

เรียน ปลัดกระทรวงมหาดไทย
เพื่อโปรดทราบและพิจารณา
ทั้งนี้ ได้นำเรียน รม.มท.ทราบด้วยแล้ว

กรมควบคุมโรค
สำนักโรคติดต่อทั่วไป
โทร. ๐ ๒๕๕๐ ๓๓๑๐
โทรสาร ๐ ๒๕๕๑ ๘๔๓๖

สสส.
เลขรับ 572
วันที่ ๒๗ มี.ค. ๒๕๕๖
เวลา

นายชาญสิทธิ์ ตรีวิ
นายอำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดสุราษฎร์
รักษาการในตำแหน่งหัวหน้าสำนักงานรัฐมนตรีฯ

26 มี.ค. 2556

56
#164 96 มี ๑-56

แนวทางการดำเนินงานป้องกันควบคุมการระบาดของอหิวตตกโรคและโรคอุจจาระร่วงในภาวะภัยแล้ง

สำหรับองค์การบริหารส่วนตำบล

สถานการณ์ภัยแล้งที่เกิดขึ้นในพื้นที่ ๑๒ จังหวัด ๙๔ อำเภอ ตามประกาศของกรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ได้แก่ จังหวัดกาฬสินธุ์ สกลนคร อุตรดิตถ์ บึงกาฬ มุกดาหาร หนองคาย หนองบัวลำภู มหาสารคาม ยโสธร อำนาจเจริญ ร้อยเอ็ด และนครพนม ซึ่งสภาพความแห้งแล้ง ขาดแคลนน้ำใช้ อาจมีความเสี่ยงเกิดปัญหาสุขภาพอนามัยประชาชน เนื่องจากการดูแลความสะอาดทำได้ไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ จากการศึกษาการคาดการณ์ว่าปี ๒๕๕๖ นี้ จะเข้าสู่ช่วงเวลาของการระบาดของโรคอหิวตตกโรคและประกอบกับ มีแนวโน้มในการเกิดภัยแล้งอย่างกว้างขวาง จะส่งผลให้โอกาสเกิดการระบาดของอหิวตตกโรคและโรคอุจจาระร่วงมีมาก เนื่องจากขาดแคลนน้ำอุปโภค บริโภคที่สะอาดโดยเฉพาะน้ำล้างมือ

ในภาวะที่เกิดภัยแล้งจึงเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดการระบาดของอหิวตตกโรคมากขึ้น โดยมีปัจจัยเสี่ยงในกลุ่มแรงงานต่างด้าว และชุมชนที่มีระบบสุขาภิบาลไม่ดี รวมถึงการนำน้ำมาใช้ประโยชน์ในการอุปโภค บริโภค หรือการผสมเป็นเครื่องดื่มต่างๆ ถ้าน้ำนั้นไม่ถูกสุขลักษณะอาจก่อให้เกิดโรคได้หลายประการ เช่น น้ำจากแม่น้ำลำคลอง หนองบึง บ่อตื้น โดยไม่ผ่านกระบวนการปรับปรุงคุณภาพน้ำ ให้ได้ตามเกณฑ์มาตรฐานกำหนด และนำน้ำนั้นมาใช้บริโภคทั้งทางตรงและทางอ้อม น้ำดื่มบรรจุขวดขายไม่ได้มาตรฐาน น้ำที่นำมาแปรสภาพเพื่อใช้เป็นเครื่องดื่ม โดยเฉพาะน้ำผลไม้ปรุงแต่ง เช่น น้ำลำไย น้ำส้ม ที่ใส่ในภาชนะขวดโหลที่อาจมีการปนเปื้อนหรือไม่ถูกสุขลักษณะ น้ำฝนที่รองรับจากหลังคาที่ไม่สะอาด ภาชนะกักเก็บไม่สะอาด น้ำแข็งที่ผลิตไม่ถูกสุขลักษณะ รวมถึงขั้นตอนกระบวนการขนส่ง การกักเก็บ ได้รับการปนเปื้อนจากเชื้อโรค ดังนั้นหากเกิดการระบาดของอหิวตตกโรคขึ้นจะเป็นการซ้ำเติมปัญหาภัยแล้งอีกทางหนึ่งรวมถึงการสูญเสียภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ ส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและการท่องเที่ยว ดังนั้นจากการประชุมของผู้เชี่ยวชาญ ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านอหิวตตกโรคจากกรมควบคุมโรค กรมอนามัย กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ สำนักงานคณะกรรมการอาหารและยา ได้มีประเด็นแนวทางการดำเนินงานในภาวะภัยแล้งซึ่งจำเป็นต้องขอความร่วมมือในการดำเนินงาน ดังนี้

การดำเนินงานเพื่อการเฝ้าระวังและป้องกันโรคล่วงหน้า โดย

๑. เต็มคอลลอรีนในน้ำประปาในแหล่งน้ำดื่ม น้ำใช้ รวมถึงการดูแลควบคุมมาตรฐานน้ำประปา โรงงานผลิตน้ำดื่มบรรจุขวด โรงงานผลิตน้ำแข็ง เช่น การนำน้ำจากแม่น้ำหรือลำคลองหรือแหล่งน้ำผิวดินอื่นๆ มาใช้ โดยตรงควรให้มีการปรับปรุงคุณภาพน้ำและการฆ่าเชื้อในน้ำให้อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพน้ำของกระทรวงสาธารณสุข รถบรรทุกน้ำในกรณีที่จ่ายน้ำโดยตรงแก่ประชาชนควรมีสารคลอรีนตกค้างในน้ำ ๒ มิลลิกรัม/ลิตร (ppm.) และกรณีนำน้ำไปใส่เก็บกักในภาชนะเก็บกักน้ำของชุมชน เช่น ฝ.๓๓ หรือ ฝ.๙๙ ให้มีสารคลอรีนตกค้างในน้ำมีความเข้มข้นระหว่าง ๐.๒ - ๐.๕ มิลลิกรัม/ลิตร (ppm.)

๒. ตรวจสอบว่ามีการบำบัดน้ำเสียให้ได้มาตรฐานตามคุณภาพน้ำทิ้ง รวมทั้งเร่งรัดให้มีการใช้ระบบบำบัดน้ำเสียเพื่อบำบัดน้ำเสียอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพสูงสุด

๓. ระบบการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การตรวจสอบการปนเปื้อนของน้ำเสียไปยังระบบน้ำดื่ม น้ำใช้

๔. การดำเนินการตลาดสดสะอาด การล้างตลาด อย่างสม่ำเสมอ รวมถึงการประสานให้ผู้ประกอบการอาหารทั้งในโรงเรียน แผงลอย ให้ดูแลด้านความสะอาดของการประกอบอาหาร และการเก็บรักษาอาหารให้สะอาด ปลอดภัย

๕. การดูแลความสะอาดสิ่งแวดล้อมต่างๆ เช่น ส้วมในร้านอาหาร บั๊มน้ำมัน ตลาด เป็นต้น
๖. ขอความร่วมมือผู้รับผิดชอบ เจ้าของของโรงงาน ได้ดำเนินการ ตรวจสอบระบบการจ่ายน้ำดื่ม น้ำใช้ ให้ได้มาตรฐาน รวมถึงระบบการกำจัดขยะและสิ่งปฏิกูล การตรวจสอบการปนเปื้อนของน้ำเสียไปยังระบบน้ำดื่ม น้ำใช้
๗. ประสานงานกับผู้ประกอบการแพปลา ล้าง ให้มีความเข้าใจถึงปัญหาและใช้น้ำดื่ม น้ำใช้สะอาด
๘. การสื่อสารความเสี่ยงล่วงหน้าให้กลุ่มเสี่ยง การให้ความรู้ เช่น แรงงานต่างด้าว ได้เข้าใจและปฏิบัติตนให้ถูกต้องด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายมีความสำคัญอย่างยิ่งโดยเน้นเรื่องสุขอนามัย เช่น การล้างมือ รวมถึงสื่อสารกับประชากรทั่วไปเน้นให้ความสำคัญเรื่อง การกินสุกร้อนสะอาด การเลือก การใช้น้ำดื่ม น้ำใช้ และการล้างมือประเด็นการให้ความรู้ประชาชน คือ
 - ๘.๑. น้ำดื่ม ควรต้มน้ำให้เดือด เพื่อทำลายเชื้อโรคในน้ำ ในกรณีใช้น้ำดื่มบรรจุขวด จะต้องดูเครื่องหมาย อย. (ก่อนดื่มให้สังเกตความสะอาดน้ำภายในขวดว่ามีสิ่งปลอมปนหรือไม่)
 - ๘.๒. น้ำแข็ง ที่ใช้บริโภคต้องสะอาด เก็บในภาชนะที่สะอาดมีฝาปิด หรือควรเลือกซื้อน้ำแข็งที่บรรจุในถุงที่ปิดสนิท มีเครื่องหมาย อย. รับรองคุณภาพ น้ำแข็งสำหรับบริโภคต้องไม่แช่รวมกับของอย่างอื่น ในการตักน้ำแข็งควรใช้อุปกรณ์ที่มีด้าม สำหรับคีบหรือตัก ต้องวางน้ำแข็งสูงจากพื้นอย่างน้อย ๖๐ เซนติเมตร
 - ๘.๓. การปรับปรุงคุณภาพน้ำ โดย การต้ม เป็นวิธีปรับปรุงคุณภาพน้ำที่ง่ายที่สุด โดยต้มน้ำให้เดือดนานประมาณ ๑๕-๓๐ นาที การกรอง โดยผ่านเครื่องกรองสามารถลดจำนวนเชื้อโรคลงได้ ๙๕-๙๙% และการใส่คลอรีนซึ่งต้องพิจารณาถึงความเหมาะสมของชนิดคลอรีนที่จะใช้
 - ๘.๔. การล้างมือด้วยสบู่และน้ำสะอาด ก่อนหยิบอาหารเข้าปาก และภายหลังจากการเข้าห้องน้ำ

การดำเนินงานเมื่อเกิดการระบาด ควรมีการดำเนินกิจกรรมอย่างเข้มข้นตามมาตรการข้างต้นและหมั่นตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแนวทางอย่างเข้มข้น รายละเอียดดังนี้

๑. เมื่อพบผู้ป่วยขอให้มีการรายงานโรคภายใน ๒๔ ชั่วโมง ยังหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อให้เกิดการเฝ้าระวังและควบคุมโรค
๒. สนับสนุนบุคลากร ให้ความสนับสนุนในการดำเนินงานและทรัพยากร วัสดุอุปกรณ์ในการสอบสวนและควบคุมโรคของหน่วยงานสาธารณสุขในพื้นที่เพื่อไม่ให้เกิดการระบาดในวงกว้าง ในการนี้กระทรวงสาธารณสุขยินดีให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ปฏิบัติการในการดำเนินงาน สื่อ การประสานงานการส่งสิ่งส่งตรวจ และความรู้ในการเก็บและส่งสิ่งส่งตรวจ ตามมาตรฐาน
๓. ดูแลควบคุมมาตรฐานน้ำประปา โรงงานผลิตน้ำดื่มบรรจุขวด โรงงานผลิตน้ำแข็งในพื้นที่ที่มีการระบาดของโรค ต้องให้มีสารคลอรีนตกค้างที่ปลายก๊อกน้ำให้เข้มข้น ๐.๕ - ๑ มิลลิกรัม/ลิตร (ppm.)

ประกาศกรมควบคุมโรค เรื่อง การป้องกันโรคที่เกิดในฤดูร้อน

เนื่องจากขณะนี้ เป็นระยะเวลาที่ย่างเข้าสู่ฤดูร้อน ซึ่งสภาพอากาศที่ร้อนและแห้งแล้งนี้เหมาะแก่การเจริญเติบโตและแพร่ระบาดของเชื้อโรคหลายชนิด ดังนั้น ในบางพื้นที่ของประเทศที่ประสบกับภาวะแล้งในช่วงฤดูร้อน อาจเกิดการระบาดของโรคติดต่อต่างๆได้ โดยเฉพาะโรคติดต่อทางอาหารและน้ำ เช่น โรคอุจจาระร่วง โรคอาหารเป็นพิษ บิด อหิวาตกโรค ไข้รากสาดน้อย หรือไข้ไทฟอยด์ และโรคติดต่อจากสัตว์สู่คน ได้แก่ โรคพิษสุนัขบ้า หรือโรคกลัวน้ำ เป็นต้น

กรมควบคุมโรคมีความห่วงใยในสุขภาพและอนามัยของประชาชนในช่วงฤดูร้อนนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงขอแจ้งให้ประชาชนระมัดระวัง ดูแลในเรื่องความสะอาดของอาหาร น้ำดื่ม น้ำแข็ง ภาชนะในการใส่อาหาร การเก็บกักน้ำไว้ใช้ในฤดูแล้ง ตลอดจนให้มีการใช้ส้วมที่ถูกสุขลักษณะและขอแนะนำ ให้ทราบถึงอาการสำคัญ วิธีการป้องกันโรคที่จะเกิด ในฤดูร้อน ดังนี้

๑. โรคติดต่อทางอาหารและน้ำ

๑.๑ สาเหตุและอาการของโรค

ก. โรคอุจจาระร่วง

เกิดจากเชื้อต่างๆ เช่น แบคทีเรีย ไวรัส โปรโตซัว และหนอนพยาธิ สามารถติดต่อได้โดยการรับประทานอาหารหรือดื่มน้ำที่มีเชื้อโรคปนเปื้อนเข้าไป อาการสำคัญคือ ถ่ายอุจจาระเหลว ตั้งแต่ ๓ ครั้งขึ้นไปต่อวัน หรือถ่ายเป็นน้ำ หรือถ่ายมีมูกปนเลือด แม้เพียง ๑ ครั้ง อาจมีอาการเจียนร่วมด้วย โดยอาการมีตั้งแต่เพียงเล็กน้อยถึงอาการรุนแรงจากภาวะขาดน้ำและเกลือแร่ อาจทำให้ช็อก หมดสติ และถึงเสียชีวิตได้

ข. โรคอาหารเป็นพิษ

ข. โรคอาหารเป็นพิษ

เกิดจากพิษของเชื้อแบคทีเรีย (เช่น เชื้อซาลโมเนลล่า) เชื้อรา ไวรัส เห็ด หรือ สารเคมี โลหะหนัก ที่ปนเปื้อนอยู่ในอาหาร สามารถติดต่อได้โดยการรับประทานอาหาร ที่ปนเปื้อนเชื้อหรือสารพิษนั้นเข้าไป ซึ่งมักพบในอาหารที่ปรุงสุก ๆ ดิบ ๆ จากเนื้อสัตว์ ที่ปนเปื้อนเชื้อ เช่น เนื้อไก่ เนื้อหมู เนื้อวัว และไข่เป็ด ไข่ไก่ รวมทั้งอาหารกระป๋อง อาหาร ทะเล เห็ดพิษ และน้ำมันที่ยังไม่ได้ผ่านการฆ่าเชื้อ นอกจากนี้อาจพบในอาหารที่ทำไว้ ล่วงหน้านานๆ แล้วไม่ได้แช่เย็นไว้ และไม่ได้อุ่นให้ร้อนพอ ก่อนรับประทานจะทำให้เป็นโรค นี้ได้ อาการสำคัญคือ มีไข้ ปวดท้อง เนื่องจากเชื้อโรคทำให้เกิดการอักเสบที่กระเพาะอาหาร และลำไส้ นอกจากนี้ มีอาการปวดศีรษะ ปวดเมื่อย ตามเนื้อตัว คลื่นไส้ อาเจียน เบื่ออาหาร อุจจาระร่วง ซึ่งถ้าถ่ายมากจะเกิดอาการขาดน้ำและเกลือแร่ได้ และบางรายอาจมีอาการ รุนแรง เนื่องจากการติดเชื้อ และเกิดการอักเสบที่อวัยวะต่างๆ ของร่างกาย เช่น ข้อและ กระดูก ตุ่มน้ำดี กล้ามเนื้อหัวใจ ปอด ไต เยื่อหุ้มสมอง และเมื่อเชื้อเข้าสู่กระแสโลหิต จะทำให้เกิดโลหิตเป็นพิษ ซึ่งอาจทำให้เสียชีวิตได้ โดยเฉพาะเด็กทารก เด็กเล็ก และผู้สูงอายุ

ค. โรคบิด

เกิดจากเชื้อบิด ซึ่งเป็นเชื้อแบคทีเรียหรืออมีบา สามารถติดต่อได้ โดยการรับประทานอาหาร ผักดิบหรือน้ำดื่มที่มีเชื้อโรคปนเปื้อนเข้าไป อาการสำคัญ คือ ถ่ายอุจจาระกะปริดกะปรอย อุจจาระมีมูกหรือมูกปนเลือด ซึ่งเป็นผลจากการอักเสบ ที่เกิดจากเชื้อรุกร้าผ่านผนังลำไส้ และทำให้เกิดฝีขนาดเล็กที่ลำไส้ใหญ่ ร่วมกับ มีไข้ คลื่นไส้ อาเจียน ตะคริว กล้ามเนื้อเกร็ง ปวดท้องแบบปวดเบ่งคล้ายถ่ายอุจจาระไม่สุด ซึ่งบางคน อาจเป็นโรคนี้นับร้อยครั้งได้

ง. อหิวาตกโรค

เกิดจากเชื้ออหิวาตกโรคซึ่งเป็นเชื้อแบคทีเรีย สามารถติดต่อได้โดย การรับประทานอาหาร หรือน้ำดื่มที่มีเชื้อปนเปื้อนเข้าไป อาการสำคัญ คือ ถ่ายอุจจาระเป็น น้ำคราวละมาก ๆ ส่วนใหญ่ไม่มีอาการปวดท้อง ไปจนกระทั่งมีการถ่ายอุจจาระเหลวสีคล้าย น้ำข้าวข้าว กลิ่นเหม็นคาวจัด อาจมีอาเจียนร่วม และมีอาการขาดน้ำและเกลือแร่อย่าง รวดเร็ว คือ กระหายน้ำ ปากแห้ง กระสับกระส่าย อ่อนเพลีย ดาลีกโหล ผิวหนังเหี่ยวย่น ปัสสาวะน้อย หรือไม่มีปัสสาวะ หายใจลึกผิดปกติ ชีพจรเต้นเบาเร็ว อาการเหล่านี้เกิดขึ้น รวดเร็ว ผู้ป่วยจะอยู่ในภาวะช็อก หหมดสติ เนื่องจากเสียน้ำไปมาก สำหรับในรายที่มีอาการ รุนแรงอาจถึงแก่ความตายในเวลาอันรวดเร็ว ถ้าไม่ได้รับการรักษาทันที่

จ. ไข้ไทฟอยด์...

จ. ใช้ไทฟอยด์ หรือ ไข้รากสาดน้อย

เกิดจากเชื้อไทฟอยด์ ซึ่งเป็นเชื้อแบคทีเรีย สามารถติดต่อได้โดยรับประทานอาหารและน้ำที่ปนเปื้อนอุจจาระและปัสสาวะของผู้ป่วย อาการสำคัญ คือ มีไข้สูงลอย ๔๐ องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลานาน ปวดศีรษะ ปวดเมื่อยตามตัว อ่อนเพลีย เบื่ออาหาร แน่นท้อง ท้องอืด ผู้ป่วยอาจมีอาการท้องผูก หรือบางรายอาจท้องเสียได้ ผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้เรื้อรังจะมีเชื้อปนออกมากับอุจจาระและปัสสาวะเป็นครั้งคราว ซึ่งจะทำให้ผู้นั้นเป็นพาหะของโรคได้ ถ้าไปประกอบอาหารโดยไม่สะอาด หรือไม่สุก ก็จะทำให้เชื้อไทฟอยด์แพร่ไปสู่ผู้อื่นได้

โรคติดต่อทางอาหารและน้ำดังกล่าวข้างต้น แม้ว่าจะมีสาเหตุของการเกิดโรคต่างกัน แต่จะมีวิธีการติดต่อที่คล้ายคลึงกัน คือ เชื้อโรคจะเข้าสู่ร่างกายได้โดยการรับประทานอาหาร หรือดื่มน้ำที่ปนเปื้อนเชื้อเข้าไป เช่น อาหารที่ปรุงสุกๆ ดิบๆ เช่น สลบก๋วยเตี๋ยว อาหารที่มีแมลงวันตอม หรืออาหารที่ทำไว้ล่วงหน้านานๆ โดยไม่ได้แช่เย็นไว้ และไม่ได้อุ่นให้ร้อนพอก่อนรับประทาน ทั้งนี้ ผู้ที่ป่วยเป็นโรคดังกล่าวข้างต้น สามารถแพร่เชื้อได้ทางอุจจาระ และหากเป็นผู้ประกอบอาหารหรือพนักงานเสิร์ฟอาหารก็จะมีโอกาสแพร่เชื้อให้ผู้อื่นได้มาก

๑.๒ การรักษา

๑. ในระยะเริ่มแรกที่มีอาการอุจจาระร่วง หรืออาเจียนเล็กน้อยควรให้ผู้ป่วยดื่มน้ำ หรืออาหารเหลวที่มีอยู่ในบ้านมากๆ โดยอาจเป็น น้ำข้าว น้ำแกงจืด น้ำผลไม้ หรือข้าวต้ม และให้ดื่มน้ำตาลละลายน้ำตาลเกลือแร่ (โอ อาร์ เอส) ในสัดส่วนที่ถูกต้อง โดยใช้ผงน้ำตาลเกลือแร่ ๑ ซอง ผสมกับน้ำต้มสุกเย็น ๑ แก้ว (๒๕๐ มิลลิลิตร) หรือเตรียมสารละลายเกลือแร่เอง โดยการผสมน้ำตาลทราย ๒ ช้อนโต๊ะ เกลือป่นครึ่งช้อนชา ละลายกับน้ำต้มสุกที่เย็นแล้ว ๑ ขวดน้ำพลาสติกและให้ผู้ป่วยดื่มน้ำทีละน้อยๆ แต่บ่อยครั้ง เพื่อเป็นการทดแทนน้ำ และเกลือแร่ที่สูญเสียไป เนื่องจากการถ่ายอุจจาระบ่อยครั้ง สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ที่ผสมแล้ว ควรดื่มให้หมดภายใน ๑ วัน ถ้าเหลือให้เททิ้ง แล้วผสมใหม่วันต่อวัน การรักษาดังกล่าวนี้ จะทำให้ผู้ป่วย มีอาการดีขึ้น แต่ถ้าผู้ป่วยยังถ่ายบ่อย และมีอาการมากขึ้น เช่น อาเจียนมากขึ้น ไข้สูงหรือชักหรือเกิดอาการขาดน้ำ ควรนำไปตรวจรักษาที่ศูนย์บริการสาธารณสุข สถานีอนามัย หรือโรงพยาบาลที่อยู่ใกล้บ้านโดยเร็วต่อไป

๒. เด็กที่ดื่มนมแม่ ให้ดื่มนมแม่ต่อไปร่วมกับป้อนสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ บ่อยๆ สำหรับเด็กที่ดื่มนมผง ให้ผสมนมตามปกติ แต่ให้ดื่มน้ำเพียงครั้งเดียวของปริมาณที่เคย ดื่มนมแล้วให้ดื่มน้ำสารละลายน้ำตาลเกลือแร่สลับกันไป (ไม่ควรผสมสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ ลงในนมผสม)

๓. เริ่มให้ผู้ป่วยรับประทานอาหารอ่อนย่อยง่าย เช่น โจ๊ก หรือข้าวต้ม ภายใน ๔ ชั่วโมง หลังจากดื่มน้ำสารละลายน้ำตาลเกลือแร่ เพื่อช่วยให้ลำไส้ได้อาหารและฟื้นตัวได้เร็วขึ้น

๔. หยุดให้สารละลายน้ำตาลเกลือแร่ เมื่อผู้ป่วยมีอาการดีขึ้น เช่น ถ่ายน้อยลง แล้วเป็นต้น หลังจากนั้นให้รับประทานอาหารอ่อนย่อยง่าย โดยกินครั้งละน้อยๆ และเพิ่ม จำนวนมือ

๕. ไม่ควรกินยาเพื่อให้หยุดถ่าย เพราะจะทำให้เชื้อโรคยังคงอยู่ในร่างกาย ซึ่งจะเป็นอันตรายมากขึ้น

๖. การใช้ยาปฏิชีวนะ ควรอยู่ในการดูแลของแพทย์

๑.๓ การป้องกัน

๑. ล้างมือให้สะอาดทุกครั้งก่อนปรุงอาหาร ก่อนรับประทานอาหาร หรือก่อน เตรียมนมให้เด็ก และภายหลังจากการเข้าห้องน้ำหรือห้องส้วมทุกครั้ง

๒. ดื่มน้ำที่สะอาด หรือน้ำต้มสุก รับประทานอาหารที่สะอาด และสุกใหม่ๆ ไม่ควรรับประทานอาหารสุกๆ ดิบๆ โดยเฉพาะอาหารที่ปรุงจากเนื้อสัตว์ หรืออาหารที่มี แผลงวันต่อม หากต้องการจะเก็บรักษาอาหารที่ปรุงสุกแล้วไว้รับประทานในวันต่อไป ควรใส่ ไว้ในภาชนะที่ปิดมิดชิด เก็บไว้ในตู้เย็น และนำมาอุ่นให้ร้อนก่อนรับประทานทุกครั้ง และ การเก็บอาหารที่ปรุงสุกแล้ว ควรแยกจากอาหารหรือวัตถุดิบที่ยังไม่ปรุง เพื่อไม่ให้เกิดการปนเปื้อน

๓. การกำจัดขยะมูลฝอย เศษอาหาร และสิ่งปฏิกูลรอบๆ บริเวณบ้านทุกวัน เพื่อมิให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน และป้องกันการแพร่กระจายของเชื้อโรค

๔. ถ่ายอุจจาระในส้วมที่ถูกสุขลักษณะ(เช่น ส้วมซีม) ทุกครั้ง เพื่อไม่ให้เป็น การแพร่โรคจากผู้ป่วยได้

๕. สำหรับผู้ประกอบการอาหาร และพนักงานเสิร์ฟอาหาร ควรหมั่นล้างมือก่อนจับต้องอาหารทุกครั้ง ดูแลรักษาความสะอาดภายในครัว และอุปกรณ์เครื่องใช้ในการประกอบอาหาร ตลอดจนกำจัดขยะมูลฝอย เศษอาหารทุกวัน และหากมีอาการอุจจาระร่วง ควรหยุดปฏิบัติงานจนกว่าจะหายหรือตรวจไม่พบเชื้อในอุจจาระ

๖. สำหรับผู้ประกอบการกิจการผลิตและจำหน่ายน้ำแข็ง น้ำดื่ม ควรระมัดระวัง โดยต้องนำน้ำที่สะอาด ปราศจากเชื้อโรคมามาผลิตรวมทั้งการขนย้าย เพื่อจำหน่าย ต้องดำเนินการ ให้ถูกหลักสุขาภิบาลอาหาร และน้ำ

๗. ผู้ประกอบกิจการฟาร์มเลี้ยงสัตว์ โรงงานฆ่าสัตว์ จำหน่ายเนื้อสัตว์ รวมไปถึงร้านอาหาร ทุกประเภท ควรดูแลสุขภาพอนามัยของสัตว์เลี้ยงไม่ให้เป็นโรคติดต่อ และหมั่นทำความสะอาดสถานที่ประกอบการ ให้มีการบำบัดหรือกำจัดน้ำเสีย และกำจัดขยะมูลฝอยบริเวณโดยรอบ เพื่อไม่ให้เป็นที่แหล่งเพาะพันธุ์แมลงวัน

๘. แหล่งชุมชนชั่วคราว เช่น บริเวณก่อสร้าง ควรจัดให้มีน้ำดื่มที่สะอาด มีส่วนที่ถูกสุขลักษณะ มีการกำจัดขยะมูลฝอย และน้ำเสียที่เหมาะสมในบริเวณชุมชนก่อสร้าง ตลอดจนมีการให้สุขศึกษาแก่คนงานในการป้องกันโรค

๙. แหล่งผลิตหรือจับสัตว์น้ำได้แก่ บริเวณสะพานปลา เรือประมง จะต้องมีความสะอาดสิ่งแวดล้อมที่ดี ส่วนถูกสุขลักษณะ น้ำดื่มสะอาด เช่น น้ำต้มสุก น้ำใช้ เช่น น้ำประปา หรือน้ำที่มีปริมาณคลอรีน 0.2 - 0.5 มิลลิกรัมต่อลิตร รวมถึงอนามัยส่วนบุคคลของผู้ประกอบกิจการนั้นๆ

๒. โรคพิษสุนัขบ้า หรือโรคกลัวน้ำ

๒.๑ สาเหตุและอาการของโรค

เกิดจากเชื้อไวรัสโรคพิษสุนัขบ้า เป็นโรคติดต่อจากสัตว์เลือดอุ่นโดยเฉพาะอย่างยิ่ง สัตว์เลี้ยงลูกด้วยน้ำนม ติดต่อมาสู่คน โดยถูกสัตว์ที่มีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้ากัด ข่วน หรือสัตว์เลียบริเวณที่มีแผลรอยข่วน หรือน้ำลายของสัตว์ที่มีเชื้อโรคพิษสุนัขบ้าเข้าตา ปาก จมูก สัตว์ที่นำโรคที่สำคัญที่สุด ได้แก่ สุนัข รองลงมาคือแมว และอาจพบในสัตว์อื่น ๆ หลายชนิด ทั้งสัตว์เลี้ยง เช่น หมู ม้า วัว ควาย และสัตว์ป่า เช่น ลิง ชะนี กระรอก กระแต เป็นต้น เมื่อคนได้รับเชื้อแล้ว และไม่ได้รับการป้องกันที่ถูกต้อง ส่วนใหญ่จะมีอาการปรากฏหลังจากการรับเชื้อ ๑๕ - ๖๐ วัน บางรายอาจน้อยกว่า ๑๐ วัน หรือนานเป็นปี ผู้ป่วยที่เป็นโรคนี้ ขณะนี้ยังไม่มียารักษา ผู้ป่วยต้องเสียชีวิตทุกราย ฉะนั้น การป้องกันโรคจึงเป็นสิ่งที่สำคัญที่สุด

อาการที่สำคัญของโรคในคน เริ่มด้วยอาการปวดศีรษะ มีไข้ต่ำๆ เจ็บคอ ปวดเมื่อยตามตัว เบื่ออาหาร อ่อนเพลีย อาการที่พบบ่อยๆ คือคันบริเวณบาดแผลที่ถูกกัด ซึ่งแผลอาจหายสนิทไปนานแล้วต่อมาลูกกลมไปที่อื่น ๆ ผู้ป่วยจะเกามากจนเลือดออกซิบ ๆ และมีอาการกลืนลำบาก เพราะกล้ามเนื้อที่ลำคอและกล่องเสียงหดและเกร็งตัว อยากรดน้ำ แต่กลืนไม่ได้ทำให้มีอาการกลืนน้ำ น้ำลายฟูมปาก บ้วนน้ำลายบ่อย กระวนกระวาย ตื่นเต้น ใจคอหงุดหงิด หายใจเร็ว ประสาทสัมผัสจะไวต่อการกระตุ้น ทำให้ตกใจง่ายและสะดุ้งผวา เมื่อถูกลม หรือได้ยินเสียงดัง กล้ามเนื้อแขนขาเกร็งกระตุก ระยะเวลาจะเป็นอัมพาตหมดสติ และเสียชีวิตภายใน ๒ - ๗ วัน นับจากเริ่มแสดงอาการ

วิธีสังเกตสุนัขหรือแมวที่เป็นโรคกลัวน้ำคือ ระยะเวลา สัตว์จะมีนิสัยผิดไปจากเดิม ต่อมาจะมีอาการ ตื่นเต้น ตกใจง่าย กระวนกระวาย กระโดดงับลมหรือแมลง กินของแปลกๆ เช่น เศษไม้ หิน ดิน ทราข กัดทุกสิ่งทุกอย่างที่ขวางหน้า กินอาหารได้น้อยลง ม่านตาเบิกขยาย และจะไวต่อแสงและเสียง ระยะเวลาสุดท้ายจะมีอาการอัมพาตทำให้เสียงเห่าหอน ผิดปกติ หลังแข็ง หางตก ลิ้นห้อย โดยคางจะห้อย น้ำลายไหลซึม กลืนไม่ได้ ซากรไรกรแข็ง อ้าปากค้าง ขาสั่น เดินไม่มั่นคง อาการอัมพาตจะลุกลามไปทั่วตัว แล้วจะล้มลง ชัก และตาย ภายใน ๑๐ วัน นับตั้งแต่วันเริ่มแสดงอาการ อย่างไรก็ตามสัตว์บางตัวอาจมีอาการแบบซึม โดยแสดงอาการระยะตื่นเต้นสั้นหรือไม่แสดงอาการเลย ซุกซ่อนตัวอยู่ในที่มืดและเงียบๆ ไม่กินอาหาร อาจเอาเท้าตะกรุยคอกคล้ายกระตูดติดคอก โดยไม่มีอาการดุร้ายให้เห็นจะกัดคน ต่อเมื่อถูกรบกวน ดังนั้น จึงต้องสนใจระมัดระวังต้องไปพบแพทย์หลังถูกกัดเช่นกัน

๒.๒ การป้องกัน

๑. นำสัตว์เลี้ยง เช่น สุนัข แมว ไปฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าอย่างน้อยปีละครั้ง ตามพระราชบัญญัติโรคพิษสุนัขบ้ากำหนด เจ้าของต้องนำสุนัขไปรับการฉีดวัคซีนเข็มแรกเมื่อสุนัขอายุ ๒ - ๔ เดือน และควรฉีดกระตุ้นหลังจากการฉีดเข็มแรก ๑-๓ เดือน

๒. ระวังบุตรหลานไม่ให้เล่นคลุกคลีกับสุนัข หรือสัตว์เลี้ยงที่ยังไม่ได้ฉีดวัคซีน หรือไม่ทราบประวัติการฉีดวัคซีน ควรนำสัตว์ที่นำมาเลี้ยงไปรับการฉีดวัคซีนโดยเร็วที่สุด เพราะสัตว์ที่ได้รับวัคซีนถูกต้องแล้วประมาณ ๑ เดือน จึงจะมีภูมิคุ้มกันต่อโรคนี้ และถ้าไม่ต้องการให้สุนัขมีลูก ควรนำไปคุมกำเนิด เช่น ทำหมัน ฉีดยาคุม

๓. ควรทิ้งขยะ เศษอาหาร ในที่มีฝาปิดมิดชิด หรือ กำจัดโดยการฝัง หรือเผา เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นแหล่งอาหารของสุนัขจรจัด และดูแลสุนัขอย่างรับผิดชอบ ไม่ควรปล่อย ให้อุบัติความรำคาญเสียหายต่อผู้อื่น

๔. เมื่อถูกสุนัข หรือสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมกัด ให้รีบล้างแผลด้วยสบู่และ น้ำสะอาด หลาย ๆ ครั้ง เช็ดให้แห้งแล้วใส่สารละลายไอโอดีนที่ไม่มีแอลกอฮอล์ เช่น โพวีโดน ไอโอดีน หรือยารักษาแผลสดอื่น ๆ แทน พร้อมทั้งติดตามหาเจ้าของสุนัขที่กัดเพื่อสอบถาม ประวัติการฉีดวัคซีนป้องกันโรคพิษสุนัขบ้าและประวัติอาการของสุนัขเพื่อเฝ้าสังเกตต่อไป แล้วรีบไปพบแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขที่ใกล้ที่สุด เพื่อรับคำแนะนำในการฉีดวัคซีน และอิมมูโนโกลบูลินป้องกันโรคพิษสุนัขบ้า และถ้าต้องได้รับการฉีดวัคซีน และอิมมูโนโกลบูลิน จะต้องไปให้ครบตามนัดหมายและปฏิบัติตามคำแนะนำโดยเคร่งครัด

๕. ควรกักขังสุนัขหรือแมวที่กัดไว้เพื่อดูอาการ อย่างน้อย ๑๐ วัน โดยใน ระหว่างนี้ ควรให้อาหาร และน้ำตามปกติ แต่ต้องระมัดระวัง และไม่คลุกคลีด้วย ถ้าสัตว์มี อาการผิดปกติให้รีบไปพบแพทย์ทันที และถ้าสัตว์ตาย ในระหว่างนี้ ให้ตัดหัวส่งตรวจ กรณี ที่มีอาการชัดเจน หรือเป็นสัตว์ป่า หรือไม่มีเจ้าของ และกักขังไม่ได้ให้ฆ่าทันทีแล้วรีบตัดหัวส่ง ตรวจ ทั้งนี้โปรดระวังอย่าทำให้สมองและ เพราะจะทำให้ตรวจไม่ได้ และในการตัดหัวสัตว์ส่ง ตรวจนั้นควรสวมถุงมือกันน้ำหรือใช้ถุงพลาสติกหุ้มมือ ขณะทำการตัด (ผู้ที่มีบาดแผลที่มีมือไม่ ควรแตะต้องสัตว์นั้น) แล้วนำถุงพลาสติกครอบส่วนหัวสุนัขก่อนใช้มีดคม ๆ ตัดตรงรอยข้อต่อ ระหว่างหัวกับคอ รวบถุงพลาสติกที่ครอบส่วนหัวสุนัขไว้ และนำไปใส่ลงในถุงพลาสติกหนาๆ อีกชั้นหนึ่ง ไม่ควรใช้มีดปัดต่อ หรือขวานลับ เพราะเชื้ออาจกระเด็นเข้าปากและตาได้ ใส่หัวสัตว์ลงในถุงพลาสติก รัดปากถุงให้แน่น และใส่ภาชนะที่มีความเย็น เช่น กระจกที่มี น้ำแข็งอยู่ เพื่อกันไม่ให้เน่า รีบส่งห้องปฏิบัติการตรวจโรคพิษสุนัขบ้าทันที

๖. เมื่อพบเห็นสุนัข หรือสัตว์มีอาการที่คิดว่าจะเป็นโรคนี้ให้แจ้งเจ้าหน้าที่ ปศุสัตว์หรือ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข องค์การบริหารส่วนตำบล หรือเทศบาลทราบโดยด่วน เพื่อดำเนินการควบคุมโรคไม่ให้แพร่ไปที่อื่นและติดตามคนที่ถูกสุนัขตัวดังกล่าวกัด ช่วน มารับการฉีดวัคซีน

๗. ถ้าพบคนที่ถูกสุนัขกัดควรแนะนำให้รีบล้างแผล ใส่ยา และไปพบแพทย์ หรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ที่ศูนย์บริการสาธารณสุข หรือ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล โดยเร็ว

๓. กรณีข้อควรระวังอื่น ๆ

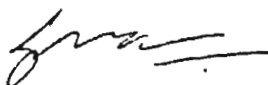
ในฤดูร้อนนี้ อากาศจะร้อนและอาจแห้งแล้ง การเก็บ กักน้ำไว้เพื่อบริโภค อุปโภค ต้องปิดภาชนะใส่น้ำให้มิดชิด ป้องกันไม่ให้เป็นแหล่งเพาะพันธุ์ยุงลาย ซึ่งเป็นสาเหตุของ ไข้เลือดออกได้

ประกาศ ณ วันที่ ๒๖ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๕๖

(นายเทพร ชื่นกลิ่น)
รองอธิบดี ปฏิบัติราชการแทน
อธิบดีกรมควบคุมโรค

สำเนาถูกต้อง

(นายรัชพงษ์ กาญจนังกูร)
บรรณารักษ์ชำนาญการ
๒๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖